

Į kelionę su fotomenininku, vertėju, gydytoju Michailu Aizenu

Janina Valančiūtė

Lietuvos medicinos biblioteka



Michailas Aizenas, fotomenininkas, vertėjas, gydytojas

Gimėte, augote Vilniuje ir čia visam gyvenimui tvirtai įleidote šaknis. Po medicinos studijų trumpam buvote išvykęs dirbti į Ukmergę, bet vėl grįžote į Vilnių. Jūsų fotografijose dominuoja Vilniaus senamiesčio vaizdai. Kada pradėjote juos fiksuoti? Kur tas namas, kiemas, kuriame praleidote savo vaikystę?

Taip, gimiau, užaugau ir tebegyvenu Vilniuje. Porą metų dirbau Ukmergėje, trejetą mėnesių stažavausi JAV, ir tai ilgiausi mano išsiskyrimai su Vilniumi.

Gimiau buvusioje Raudonojo Kryžiaus ligoninėje, kokie 500 metrų nuo namų, kuriuose pragyvenau daugiau nei 30 metų. Tas namas tebestovi – pilkšvas rimtas L raidės formos keturaukštis Palangos ir Pylimo gatvių sandūroje. Didžiulis kiemas, gausybė vaikų – ir tai buvo geriausia socializacijos mokykla. Kai man buvo gal 6–7 metai, toks pagyvenęs kaimynas subūrė kiemo vaikus ir mes įrengėme skverelį kieme – pasodinome medžių, akacijų krūmų, gėlių, surentėme pavėsinę... skverelis tebėra, pavėsinė seniai išnyko...

Ar jau mokydamasis Salomėjos Nėries mokykloje pajutote aistrą kalboms? Kurią pirmiausia, be gimtosios, išmokote ir kiek jų jau mokate? Tikriausiai mieliausia versti literatūrinius tekstus?

Lankiau Salomėjos Nėries mokyklą – arčiausia, tik pereini kaimyninį kiemą, kerti gatvę – ir jau mokykloje. Mokyklą pradėjau lankyti jau mokėdamas skaityti ir rašyti net dviem kalbomis – lietuviškai ir rusiškai. Nuo antros klasės prasidėjo anglų kalba – ir pagavo. Turėjome puikių kūrybingų mokytojų, jų pamokos labai uždegė. Vyresnėse klasėse dar prisidėjo „The Beatles“ – kaip galėjai dainuoti nesuprasdamas žodžių? – ir fantastinė literatūra. Tuo metu dabartinių Mokytojų namų pirmame aukšte buvo užsienio literatūros knygynas, taupydavau pusryčiams skirtas kapeikas ir pirkdavau ten fantastiką minkštais viršeliais. Anglų kalbos neapleidau ir studijuodamas, ir

dirbdamas, paskui prasidėjo medicininį tekstų vertimai, iš pradžių draugams ir kolegoms... Dabar verčiu daugiausia medicininis dokumentus, mokslinius straipsnius ir kitokius panašius tekstus. Esu išvertęs keletą knygų, daugiausia pažintinių. Grožinės literatūros neverčiu. Be anglų kalbos, dar suprantu lenkiškai, paskaitau, jei prireikia, vokiškai.

Apie ką svajojote vaikystėje, kuo norėjote būti užaugęs?

Vaikystėje norėjau būti gaisrininku, po to – groti tūba dūdų orkestre, vėliau užsimaniau būti kosmonautu ir su draugu net bandžiau pastatyti raketą iš sutręsusių senos tvoros lentų, bet toji raketa taip ir neatitrūko nuo žemės...

Sanitarijos, higienos ir epidemiologijos studijos universitete, darbas Vilniaus medicinos įstaigose ir daugiau kaip 20 metų mokslinė veikla Onkologijos institute (dabar – Nacionalinis vėžio institutas). Kodėl pasirinkote mediciną? Ar šeimoje buvo medikų?

Šeimoje medikų nebuvo, iš kur tas potraukis medicinai – nežinau. Gal viskas dėl to, kad vaikystėje ir paauglystėje buvau labai judrus ir dėl to „traumogeniškas“, ne kartą teko siūti visokias žaizdas, ir tas tvarstomojo įspūdis – su blizgančiais ir keistais instrumentais, aštriais kvapais, griežtais gydytojais ir švelniomis slaugytojomis... Šiaip ar taip, aštuntoje klasėje jau žinojau, kad būsiu chirurgu. Tą vasarą tampiau maišus Vilniaus prekių stotyje ir užsidirbau pinigų antikvariniam anatomijos vadovėliui. Deja, į gydomąją mediciną neįstojau, man buvo leista studijuoti sanitariją... Baigęs mokslus porą metų dirbau Ukmergės sanitarijos ir epidemiologijos stotyje, po to trejus metus Higienos institute, Kovos su alkoholizmu laboratorijoje (aha, buvo tokia įkurta apsamanojusiais 1978 metais, po to daugiau kaip 20 metų Onkologijos klinikoje / institute / centre (dabar – Nacionalinis vėžio institutas). Ten mano darbų sritis buvo medicininė statistika, vėžio epidemiologija, IT sistemos. Ten išverčiau TLK-9, o vėliau ir TLK-10.

Fotoaparataį įsigijote tarsi atsitiktinai. Pasakojote, kad ėjote pirkti naujų batų, o nusipirkote fotoaparataį...

Tiesą sakant, pirmasis mano fotoaparatas buvo brolio „Smena“. Su keliais klasiės draugais vaikštinėdavome po miestą, kartais nuvažiuodavome į Valakampius fotografuoti. Išmokau ryškinti fotojuosteles ir spausdinti nuotraukas... Pradėjus rimtai mokytis ir vėliau dirbti, laiko fotografijai nebeliko, buvo ilga ilga fotopauzė, kol prieš 17 metų fotografija vėl grįžo į mano gyvenimą... Gal ir neatsitiktinai tuomet vietoj batų nusipirkau fotoaparataį...

Jūsų fotografijas dažnai papildoma eiliuoti tekstai. Tad Jūs dar ir eilių kūrėjas. Tikriausiai ne tik vaizdas suponuoja tekstą. Atskleiskite, kaip gimsta jūsų eilės.

Visi tekstai yra absoliučiai spontaniški. Kartais jie gimsta iš vaizdo, kartais iš muzikos, kartais tiesiog kažkokiu būdu išplaukia, susiformuoja, suskamba... ir dažnai tokiu atveju pradėdau ieškoti vaizdo, kuris, man rodos, atitinka žodžių dvasių ir prasmę... gal tai tokia sinestezijos forma, bet man kartais vaizdas asocijuojasi su tam tikrais žodžiais ir jų ritmika, o kartais žodis, posmas verčia ieškoti konkretaus vaizdo...

Gal prisimintumėte ką nors iš savo pakeleivių, sutiktų žmonių, kurie vienaip ar kitaip paveikė Jūsų pasirinkimą ar sprendimus.

Savadarbis raudonas žibintas
iš guašu dažyto stiklainio
ir blausios elektros lemputės

ant lentos virš vonios išrikiuoti
indeliai su ryškiais ir fiksažu

nuo didintuvo stalelio
pincetu
pakeli lakštą popieriaus
panardinį į indelį

laikas lėtas
lyg lašai iš čiaupo
lyg kantrybės išbandymas

iš popieriaus rūko išnyra
žiema
patranka ant Gedimino kalno
ant jos sėdi akiniuotas berniukštis
su ausine kepure
strazdanotas
besišypsantis
rankos juodo palto
kišenėse

kaip tu ten atsiradai
po šitiek metų
(jie sako kad tai šviesos
ir sidabro druskų sąveika
jokių stebuklų
gryna chemija)

akis netiki chemija
akis mato stebuklą

po šitiek metų
ant Gedimino kalno

Puikių žmonių sutikau savo kelyje. Tai ir mokytojai mokykloje – net bijau vardyti, kad ko neužmirščiau... Kolegos iš Onkologijos instituto laikų – profesorė Laima Gričiūtė, dr. Mečys Stukonis ir Zofija Stukonienė ir daugybė kitų ten tebedirbančių... Pradėjęs rimčiau fotografuoti, susipažinau su fotomenininku Romualdu Augūnu. Nemažai iš jo išmokau. Kažin ar šiuos ir daugelį kitų puikių žmonių galėčiau vadinti pakeleiviais – tai įkvėpėjai.

Dirbate ir kuriate visą parą. Įspūdingos fotografijos naktį ar brėkstant aušrai. Tamsa ar nyki pilkuma tik padeda išgryninti vaizdo ar reiškinių esmę.

...mano kambario langas žiūri į pietus, gaila praleisti saulėtekis, tad ir keliuosi anksti... nors kartais ir naktį nemiegam kartu su fotoaparatu...

Pirmoji Michailo Aizeno fotografijų paroda „Žvilgsniai į Vilnių“ 2016 metais buvo surengta Lietuvos medicinos bibliotekoje, 2018 metais – „Vanduo (ir šviesa)“. 2019-aisiais virtuali VGTU bibliotekos parengta paroda „Antroji agregatinė būseną“. O baigiantis 2021 metams, gruodžio 7-ąją, visus fotografijos mėgėjus kviečiame į naują parodą „Pakeleiviai ir stebėtojai“ Lietuvos medicinos bibliotekoje. Paroda veiks iki 2022 m. sausio 25 d.

Pakeleiviai ir stebėtojai

Kelionė prasideda čia. Vieta – Vilnius, Laikas – visas gyvenimas. Jis gali būti trumpas, nuo traukinio iki traukinio, arba ilgas – nuo pat gimimo.

Ir šioje kelionėje niekad nebūni vienas. Net kai gatvė tuščia, tave stebi langai, iškabos ir seni medžiai, atviros durys ir arkos, balandžiai ir tingios katės. Bet dažniausiai keliauji ne vienas. Praeiviai – tai tavo pakeleiviai. Kaip ir tie, kas niekur neina, nevažiuoja, neskrenda. Jie keliauja su tavimi. Ir su miestu.

Kas gali būti geriau už kelionę?

